

Εκπαίδευση, μη διάκριση και ισότητα των ευκαιριών: Ζητήματα που προκύπτουν από την πανδημία του κορωνοϊού.

* της Σιμώνης Συμεωνίδου

Τα άτομα με αναπηρία αποτελούν μια ομάδα του πληθυσμού η οποία συχνά δεν απολαμβάνει τα δικαιώματά της σε ίση βάση με τα άτομα χωρίς αναπηρία. Για το λόγο αυτό, σε μια κρίση όπως είναι αυτή που περνάμε σήμερα λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού (COVID-19), η πολιτεία χρειάζεται να έχει στο μυαλό της συγκεκριμένες ενέργειες που θα σέβονται τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία στην ενημέρωση, στην πρόσβαση στο δομημένο περιβάλλον και υπηρεσίες, στην εκπαίδευση, στην περίθαλψη, στην εργασία κ.ά. Στους κύκλους των ατόμων με αναπηρία και των οικογενειών των παιδιών με αναπηρία υπάρχουν ήδη προβληματισμοί για:

- τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η ενημέρωση (απουσία ταυτόχρονου υποτιτλισμού και ταυτόχρονης διερμηνείας στη νοηματική γλώσσα σε όλα τα ειδησεογραφικά δελτία - ζωντανές συνδέσεις - ενημερωτικές εκπομπές, απουσία υλικού σε απλή - easy to read - μορφή, απουσία προσβάσιμων ιστοσελίδων των κρατικών υπηρεσιών)
- τις δυσκολίες πρόσβασης, επικοινωνίας και προκατάληψης που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν τα άτομα με αναπηρία αν χρειαστεί να νοσηλευθούν αυτήν την περίοδο

- τις δυσκολίες και διακρίσεις που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν τα άτομα που χρειάζονται στήριξη στην καθημερινότητά τους, όπως είναι τα άτομα που ζουν σε ιδρύματα ή τα άτομα που ζουν μόνα τους

Διεθνείς οργανώσεις και οργανώσεις ατόμων με αναπηρία έχουν ήδη δημοσιεύσει τις ανησυχίες τους για τα πιο πάνω θέματα (δες για παράδειγμα European Disability Forum 2020, UN News 2020) όπως και τα άτομα με αναπηρία στην Κύπρο και στην Ελλάδα (Κυπριακό Πρακτορείο Ειδήσεων 2020, Λούκα 2020).

Παρόλο που όλα τα πιο πάνω θέματα είναι πολύ σημαντικά, το άρθρο αυτό επικεντρώνεται στην εκπαίδευση των παιδιών με αναπηρία και εξηγεί πώς δύο από τις αρχές της Σύμβασης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (ΟΗΕ 2006), οι αρχές της μη διάκρισης και της ισότητας των ευκαιριών, μπορούν να καθοδηγήσουν τον σχεδιασμό που γίνεται σε θέματα εκπαίδευσης ώστε να διασφαλιστεί το δικαίωμα των παιδιών με αναπηρία στην εκπαίδευση κατά την περίοδο της κρίσης.

Η αρχή της μη διάκρισης πρεσβεύει ότι δεν νοείται να γίνεται διάκριση εις βάρος των παιδιών με αναπηρία για οποιοδήποτε θέμα. Με άλλα λόγια, οι αποφάσεις που λαμβάνονται για όλα τα παιδιά αναμένεται ότι θα λαμβάνουν υπόψη και θα ισχύουν και για τα παιδιά με αναπηρία. Η αρχή της μη διάκρισης παραβιάζεται όταν ακολουθούνται διαφορετικές διαδικασίες εισδοχής των παιδιών με αναπηρία στο σχολείο σε σχέση με τις διαδικασίες που ακολουθούνται για τα παιδιά χωρίς αναπηρία, όταν τα παιδιά με αναπηρία έχουν μειωμένη πρόσβαση στις πληροφορίες και εξοπλισμό που έχουν τα παιδιά χωρίς αναπηρία, όταν δεν λαμβάνουν ποιοτική εκπαίδευση όπως τα παιδιά χωρίς αναπηρία, όταν οι νομοθεσίες, κανονισμοί και εγκύκλιοι λαμβάνουν υπόψη μόνο τα παιδιά χωρίς αναπηρία ή ακόμα όταν ακολουθείται ξεχωριστή πολιτική για παιδιά με αναπηρία και για παιδιά χωρίς.

Η αρχή της ισότητας των ευκαιριών πρεσβεύει ότι όλα τα παιδιά με αναπηρία έχουν ίσες ευκαιρίες με τα παιδιά χωρίς αναπηρία. Αναφορικά με την εκπαίδευση, η ισότητα των ευκαιριών δεν υπάρχει όταν δεν έχουν όλα τα παιδιά ίσες ευκαιρίες να έχουν πρόσβαση στο αναλυτικό πρόγραμμα, όταν δεν έχουν ίσες ευκαιρίες να λαμβάνουν μέρος σε όλες τις ενδοσχολικές και εξωσχολικές δραστηριότητες που διοργανώνονται από το σχολείο, όταν δεν έχουν ευκαιρίες για μάθηση και αξιολόγηση σε ίση βάση με τα παιδιά χωρίς αναπηρία. Η ισότητα των ευκαιριών συνδέεται άρρηκτα με την έννοια της εύλογης προσαρμογής, η οποία είναι διάχυτη στη Σύμβαση του ΟΗΕ. Εύλογη προσαρμογή μπορεί να είναι οποιαδήποτε ρύθμιση γίνεται για ένα παιδί με αναπηρία ώστε να διασφαλιστεί το δικαίωμα του στην εκπαίδευση (π.χ. διαμόρφωση του χώρου όπου παρέχεται η εκπαίδευση με τρόπο που να διασφαλίζει την ασφάλεια, πρόσβαση και μάθησή του, παροχή εξειδικευμένου εξοπλισμού επικοινωνίας, παροχή διαφοροποιημένου υλικού που να διασφαλίζει πρόσβαση στο αναλυτικό πρόγραμμα και να σέβεται τον τρόπο μάθησής του).

Έχοντας υπόψη τα πιο πάνω, σύμφωνα με την αρχή της μη διάκρισης, οι αποφάσεις για την εκπαίδευση όλων των παιδιών θα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν και όχι να αποκλείουν τα παιδιά με αναπηρία. Δηλαδή, οι εγκύκλιοι για την Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση και Παιδαγωγική Στήριξη, οι οδηγίες για τα Σχέδια Δράσης που καλούνται να ετοιμάσουν οι διευθύνσεις των σχολείων και οι τρόποι με τους οποίους αναμένεται να εργαστούν οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να έχουν υπόψη όλα τα παιδιά, συμπεριλαμβανομένων και των παιδιών με αναπηρία. Ταυτόχρονα, χρειάζεται συντονισμός για την οργάνωση της εκπαίδευσης του κάθε παιδιού με αναπηρία ξεχωριστά ώστε να τηρείται η αρχή της ισότητας των ευκαιριών. Για να συμμετάσχει ένα παιδί με αναπηρία στην εκπαίδευση χρειάζεται εξατομικευμένη στήριξη και εύλογες προσαρμογές. Στη δημοτική και προδημοτική εκπαίδευση υπάρχουν

για παράδειγμα παιδιά, τα οποία φοιτούν στη γενική τάξη, λαμβάνουν εξατομικευμένα λογοθεραπεία και ειδική εκπαίδευση. Όλο αυτό το δίκτυο πώς θα λειτουργήσει αυτήν την περίοδο; Κάποια από αυτά τα παιδιά εκπαιδεύονται σε συστήματα εναλλακτικής επικοινωνίας ή ανάπτυξης κοινωνικών δεξιοτήτων και χρειάζονται συνεχή εξάσκηση σε αυτά που γνωρίζουν ήδη για να μην παλινδρομήσουν. Ο εγκλεισμός στο σπίτι σε συνδυασμό με την απουσία στήριξης μπορεί να επιφέρει αρνητικά αποτελέσματα στα παιδιά με αναπηρία και στις οικογένειές τους, μερικές από τις οποίες θα βλέπουν ό,τι κτίστηκε με προσπάθεια χρόνων να καταρρέει. Στη μέση εκπαίδευση, υπάρχουν παιδιά που εκπαιδεύονται στη γενική τάξη και λαμβάνουν στήριξη από τους εκπαιδευτικούς διαφορετικών μαθημάτων. Αυτό το δίκτυο εκπαιδευτικών, πώς θα λειτουργήσει αυτήν την περίοδο; Το ζητούμενο εδώ είναι όλο το διαθέσιμο προσωπικό να αξιοποιηθεί κατάλληλα αυτήν την περίοδο για να επιτευχθεί η ισότητα ευκαιριών.

Μια διαπίστωση από τη μέχρι τώρα πορεία, είναι ότι οι αρχές της μη διάκρισης και της ισότητας των ευκαιριών δεν διέπουν τον σχεδιασμό της Εξ αποστάσεως Εκπαίδευσης και Παιδαγωγικής Στήριξης με αποτέλεσμα κάποια παιδιά με αναπηρία λαμβάνουν εξ αποστάσεως εκπαίδευση ή/και παιδαγωγική στήριξη στο πλαίσιο των αποφάσεων που λήφθηκαν για όλα τα παιδιά και κάποια ακόμα αναμένουν αποφάσεις για το πώς θα προχωρήσει η εκπαίδευσή τους από το σπίτι. Αυτό σχετίζεται με τον τρόπο που η εκπαίδευση αυτών των παιδιών γινόταν προ κρίσης, τον τρόπο που οι διευθύνσεις των σχολείων αποφάσισαν να οργανώσουν το προσωπικό τους μέσω των Σχεδίων Δράσης και τις πρωτοβουλίες που ανέλαβαν ή δεν ανέλαβαν οι εκπαιδευτικοί και τις πρωτοβουλίες του δικτύου στήριξης των παιδιών αυτών. Δεν είναι δύσκολο να καταλάβει κανείς ότι αυτοί/ές που θεωρούν ότι τα παιδιά με αναπηρία αποτελούν ισότιμο μέρος του μαθησιακού πληθυσμού θα μεριμνήσουν για την εκπαίδευση τους και αυτή την περίοδο, ενώ αυτοί με αντίθετη στάση θα λάβουν διαφορετικές αποφάσεις.

Μπορούμε ακόμα να κερδίσουμε το στοίχημα;

Δεν τα είχαμε όλα λύσει προ κορωνοϊού για να τα λύσουμε όλα εν μέσω κρίσης.

Ωστόσο υπάρχει ακόμα ο χρόνος να σκεφτούμε πώς τα παιδιά με αναπηρία θα συμπεριληφθούν στον κεντρικό σχεδιασμό για την Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση και Παιδαγωγική Στήριξη που αφορά όλα τα παιδιά και ταυτόχρονα πώς θα αναπτυχθεί ένα πλάνο για την εξατομικευμένη στήριξή τους.

Αναφορές

Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (2006). *Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία*. Ανακτήθηκε στις 2 Απριλίου 2020 από: <https://unric.org/el/σύμβαση-για-τα-δικαιώματα-των-ατόμων-μ-2/>

Κυπριακό Πρακτορείο Ειδήσεων (2020). *Πρόεδρος ΚΥΣΟΑ: Καμιά πρόνοια στα εξαγγελθέντα μέτρα δεν λήφθηκε υπόψη για άτομα με αναπηρίες*. Ανακτήθηκε στις 2 Απριλίου 2020 από: <https://www.i-eidisi.com/2020/03/27/proedros-kysoa-kamia-pronoia-sta-exaggelthenta-metra-den-lifthike-ypospsi-gia-atoma-me-anapiries/>

Λούκα, Μ. (2020). *Κορονοϊός: Ανάπηρα άτομα την εποχή της πανδημίας και της απαγόρευσης*. Ανακτήθηκε στις 2 Απριλίου 2020 από: https://popaganda.gr/stories/koronoios-anapira-atoma-tin-epochi-tis-pandimias-ke-tis-apagorefsis/?fbclid=IwAR2Ja_nEtzZ5YJGz2Je3FGt48zvs5zB7vaJyEBLWr5GwThjFRHWT6s4sNw

European Disability Forum (2020). *Open letter to leaders at the EU and in EU countries: COVID-19 -Disability Inclusive Response*. Retrieved on the 2nd of April 2020 from: <http://www.edf-feph.org/newsroom/news/open-letter-leaders-eu-and-eu-countries-covid-19-disability-inclusive-response>

UN News (2020). *Preventing discrimination against people with disabilities in COVID-19 response*. Retrieved on the 2nd of April 2020 from: <https://news.un.org/en/story/2020/03/1059762>

Σιμώνη Συμεωνίδου
Επίκουρη Καθηγήτρια Ενιαίας Εκπαίδευσης
Τμήμα Επιστημών Αγωγής, Πανεπιστήμιο Κύπρου